

Sygn. akt. I C 959/13

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Rejonowego (del. do SO) Piotr Czernski

Protokolant sekretarz sądowy Małgorzata Siuda

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 grudnia 2013 roku w Lublinie

sprawy z powództwa M. W. (1)

przeciwko M. W. (2) i E. W.

o ustalenie

w przedmiocie wniosku pozwanego M. W. (2) o odrzucenie pozwu

postanawia:

odmówić odrzucenia pozwu.

Sygn. akt I C 959/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 19 sierpnia 2013 roku, skierowanym przeciwko pozwanym M. W. (2) i E. W., powódka M. W. (1) domagała się „unieważnienia darowizny”. Jednocześnie wyjaśniła, że w dniu 17.12.2007 r. pozwani zawarli umowę darowizny - akt notarialny repertorium A. nr (...), na podstawie którego doszło do przeniesienia własności działki nr (...) o pow. 582,00 m² częściowo zabudowanej domem mieszkalnym murowanym 6 - izbowym. Przedmiotowa nieruchomość nie jest majątkiem odrębnym pozwanego. Skoro pozwany zawarł z powodem związek małżeński 10.09.1983 r., majątek ten wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków, co potwierdza postanowienie Sądu Rejonowego w Radzynie Podl. Z dnia 17.11.2010 r. sygn. akt I Ns 624/07. Powódka nie wyrażała zgody na dokonanie przez pozwanego darowizny na rzecz pozwanego, sprzeciwia się temu i dlatego wniosła o ustalenie, że umowa darowizny zawarta w dniu 17.12.2007 r. jest nieważna. (k. 2)

Uzupełniając braki formalne pozwu, powódka wyjaśniła, że żąda „unieważnienia” dokonania umowy darowizny z dnia 17.12.2007 r. z tego względu, że przedmiot darowizny nie był odrębnym majątkiem darczyńcy, a wchodził w skład majątku wspólnego małżonków, co potwierdza postanowienie Sądu Rejonowego w Radzynie z dnia 17 listopada 2010 r., sygn. akt I Ns 624/07 dotyczące podziału majątku wspólnego M. W. (1) i M. W. (2). Jednocześnie powódka podniosła, że jedynie wykonanie żądania określonego w pozwie umożliwi egzekucję postanowienia Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim, dotyczącego podziału majątku wspólnego. (k. 16).

W odpowiedzi na pozew pozwany M. W. (2) domagał się w pierwszej kolejności odrzucenia pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., ewentualnie oddalenie powództwa, a także zasądzenia od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadniając zarzut powagi rzeczy osądzonej, pozwany M. W. (2) wyjaśnił między innymi, że pomiędzy powódką i pozwanym M. W. (2) toczyła się przed Sądem Rejonowy w Radzynie Podlaskim pod sygn. akt I Ns 624/07 sprawa o podział ich majątku wspólnego po ustaniu wspólności ustawowej. Wspólność ta ustała w związku z rozwiązaniem przez Sąd Okręgowy w Lublinie ich związku małżeńskiego wyrokiem dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie sygn. akt III C 3449/05.

W sprawie o podział majątku wspólnego byłych małżonków Sąd na podstawie art. 567 §3 k.p.c. w związku z art. 688 k.p.c. i art. 618 § 1 k.p.c. rozstrzyga także spor o prawo własności. Powódka w swoim wniosku inicjującym postępowanie twierdziła, że nieruchomości stanowi majątek wspólny jej i pozwanego M. W. (2), a po jego argumentacji zaprzeczającej temu twierdzeniu wyrażała pogląd, że nieruchomości stanowi własność tego pozwanego i w dalszym postępowaniu domagała się rozliczenia nakładów z ich majątku wspólnego na tę nieruchomości. Tytułem zwrotu połowy tych nakładów Sąd Rejonowy w postanowieniu z dnia 17 listopada 2010 r. zasądził na jej rzecz od pozwanego M. W. (2) kwotę 99.031,50 zł.

Skoro do kognicji sądu orzekającego w sprawie o podział majątku wspólnego należało rozstrzygnięcie o przynależności nieruchomości do majątku wspólnego byłych małżonków, bądź jednego z nich i kwestia przynależności przedmiotowej nieruchomości została objęta takim rozstrzygnięciem, to wytoczenie powództwa o stwierdzenie nieważności czynności prawnej dokonanej przez pozwanego M. W. (2) w odniesieniu do tej nieruchomości jest niedopuszczalne z mocy art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Tożsamość roszczenia powódki w sprawie niniejszej wydaje się być oczywista z roszczeniem dochodzonym przez nią w sprawie o podział majątku wspólnego, bowiem identyczny jest nie tylko przedmiot, ale także i podstawa prawna sporu polegająca na twierdzeniu, że nieruchomości stanowiła współwłasność powódki i pozwanego.

Pozwany M. W. (2) wyjaśnił dalej, że Naczelnik Miasta M. decyzją z dnia 28 lutego 1983 r. ustanowił pozwanego M. W. (2) kandydatem do nabycia użytkownika wieczystego działki nr (...) o pow. o. 0582 ha położonej w M. przy ul. (...) Nr (...) a aktem notarialnym z dnia 1 lipca 1983 r. repertorium A. Nr (...) pozwany M. W. (2) nabył prawo użytkownika wieczystego tej działki.

Pozwany M. W. (2) związek małżeński z powódką zawarł dnia 10 września 1983 r. przed Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w M.. Decyzją Burmistrza Miasta M. z dnia 24 listopada 1988 r. Nr (...) przysługujące pozwanemu M. W. (2) opisane wyżej prawo wieczystego użytkownika zostało przekształcone na prawo własności. Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2006 r. sygn. akt III C 3449/05 rozwiązał małżeństwo powódki i pozwanego M. W. (2) przez rozwód. Aktem notarialnym darowizny z dnia 17 grudnia 2007 r., repertorium A Nr (...), sporządzonym przed notariuszem B.F. w Kancelarii Notarialnej w R., pozwany M. W. (2) przeniósł na rzecz pozwanego E. W. własność przedmiotowej nieruchomości. Czynności tej pozwany dokonał nie tylko za wiedzą powódki, lecz uczynił pod wpływem jej żądań.

Zestawienie daty ustanowienia prawa wieczystego użytkownika przedmiotowej działki z datą zawarcia małżeństwa przez pozwanego M. W. (2) z powódką, nie pozostawia wątpliwości, że prawo to stanowiło odrębny (obecnie osobisty) majątek tego pozwanego. Podkreślić należy, iż przed sporządzeniem aktu notarialnego z dnia 17 grudnia 2007 r. pozwany ten już od wczesnej wiosny tego roku na podstawie poprzedzającej akt notarialny decyzji administracyjnej objął tę działkę w posiadanie i rozpoczął budowę domu. W chwili zawarcia małżeństwa z powódką budowa była w znacznym stopniu zrealizowana (wykonany stan zerowy)

Podkreślić należy, iż późniejsze przekształcenie prawa w wieczystego użytkownika na prawo własności nie zmieniło statusu prawnego przedmiotowej nieruchomości na płaszczyźnie przepisów o wspólności ustawowej. Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 19 sierpnia 2009 r. III CZP 53/2009 jednoznacznie stwierdza bowiem, że: „Prawo własności nieruchomości, nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej w trybie ustawy z dnia 4 września 1997 r. o przekształceniu prawa użytkownika wieczystego przysługującego osobom fizycznym w prawo własności (Dz. U. 1997 r. Nr 123 poz. 781), stanowi majątek odrębny tego z małżonków, któremu przed powstaniem wspólności przysługiwało prawo użytkownika wieczystego tej nieruchomości i prawo własności posadowionych na niej budynków (art. 33 pkt 3 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym do dnia 20 stycznia 2005 r.). (LexPolonica nr 2069633, Biuletyn Sądu Najwyższego

2009/8, Monitor Prawniczy 2010/11). W tych okolicznościach żądanie uznania darowizny pozwanego M. W. (2) na rzecz pozwanego E. W. za nieważną z powodu braku zgody powódki jest pozbawione podstaw. (k. 27-28v).

W toku rozprawy w dniu 6 grudnia 2013 roku powódka sprecyzowała, że domaga się ustalenia nieważności umowy darowizny wskazanej w pozwie. (k. 43v).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2006 roku wydanym w postępowaniu sygn. akt III C 3449/05, Sąd Okręgowy w Lublinie rozwiązał małżeństwo zawarte przez M. W. (1) i M. W. (2) w dniu 10 września 1983 roku. Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 17 października 2006 roku. (k. 47 akt sygn. III C 3449/05).

W dniu 17 grudnia 2007 r. w formie aktu notarialnego zawarta została umowa, na podstawie której M. W. (2) darował swojemu synowi E. W. prawo własności nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 582 m², położonej w M., częściowo zabudowanej budynkiem mieszkalnym. W chwili darowizny nieruchomość objęta była KW nr (...) prowadzoną w Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim. (k. 3-4)

Przed Sądem Rejonowym w Radzynie Podlaskim toczyło się postępowanie o sygn. akt I Ns 624/07 z wniosku M. W. (1) z udziałem M. W. (2) o podział majątku wspólnego. Jako składnik majątku wspólnego wnioskodawczyni zgłosiła we wniosku wszczynającym postępowanie m.in. nieruchomość oznaczoną jako działka nr (...) w M., objętą KW nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim. Uczestnik natomiast w toku postępowania domagał się oddalenia wniosku o ustalenie, iż opisana nieruchomość stanowi składnik majątku wspólnego. W konsekwencji wnioskodawczyni zmieniła swój wniosek w ten sposób, że domagała się wyłącznie ustalenia, iż w skład majątku wspólnego wchodzi nakłady na przedmiotową nieruchomość poczynione z majątku wspólnego małżonków na majątek osobisty uczestnika, tj. właśnie nieruchomość oznaczoną jako działka nr (...) w M.. (k. 2-3, 27, 34-34v akt sygn. I Ns 624/07)

Postanowieniem z dnia 17 listopada 2010 roku Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim ustalił, że w skład majątku wspólnego M. W. (1) i M. W. (2), nabytego w czasie małżeństwa zawartego w dniu 10 września 1983 roku, wchodzi wyłącznie ruchomości. Jednocześnie Sąd m.in. zasądził od M. W. (2) na rzecz M. W. (1) kwotę 99.031,50 zł tytułem zwrotu nakładów z majątku wspólnego na majątek odrębny uczestnika. Postanowienie jest prawomocne (k. 282-282v akt sygn. I Ns 624/07)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności konieczne jest rozstrzygnięcie kwestii, z jakim faktycznie roszczeniem powódka występuje w niniejszym procesie. Z uwagi na sposób sformułowania żądania należy stwierdzić, że powódka domaga się wydania przez Sąd rozstrzygnięcia o charakterze deklaracyjnym, a nie konstytutywnym (por. k. 43v). Z kolei zgodnie z treścią art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

W dalszej kolejności należy ocenić zasadniczy zarzut podniesiony przez pozwanego M. W. (2), który domagał się odrzucenia pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona.

Przepis powyższy, zarówno z punktu widzenia przesłanki *lis pendens*, jak i (ewentualnie) *res iudicata*, powinien być wykładany i stosowany w powiązaniu z art. 366 k.p.c. Reguluje on zakres powagi rzeczy osądzonej stanowiąc, że wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Z zastrzeżeniem wyjątków, o których stanowi art. 523 k.p.c., z powagi rzeczy osądzonej korzystają także postanowienia wydane w postępowaniu nieprocesowym, orzekające co do istoty sprawy (art. 366 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

W ocenie Sądu Okręgowego, wniosek o odrzucenie pozwu jest jednak nieuzasadniony. Już tylko z uwagi na fakt, iż E. W. nie był uczestnikiem postępowania o podział majątku wspólnego, w stosunku do niego wniosek o odrzucenie pozwu nie mógłby zostać uwzględniony. Wniosek o odrzucenie pozwu jest jednak w pełnym zakresie nieuzasadniony także z innej przyczyny.

Wprawdzie zgodnie z art. 567 § 3 k.p.c. do postępowania o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku. Jednym zaś z tego rodzaju przepisów jest art. 684 k.p.c., zgodnie z którym skład i wartość spadku ulegającego podziałowi ustala sąd. Niemniej jednak należy zauważyć, że postanowienie Sądu o podziale majątku wspólnego nie zawiera w ogóle rozstrzygnięcia ustalającego, odnoszącego się do własności przedmiotowej nieruchomości. Co więcej, nie zawiera ono wcale oceny dotyczącej ważności czynności prawnej darowizny, jako dokonanej po dacie ustania pomiędzy wnioskodawczynią i uczestnikiem ustawowego ustroju wspólności majątkowej.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.

1 T. Żyźnowski, komentarz do art. 199 k.p.c., LEX/el.